

▷ SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: TELBISZ TAMÁS

KOPÁR ÉS KIETLEN KARSZTON A BURREN ÉS AZ ARAN-SZIGETEK

„Sehol egy fa, ahová fölakaszthatnék egy embert, nem akad víz, amibe belefojthatnék valakit és még föld sincs, amibe el lehetne temetni a holtakat...”

Egy kegyetlen háború kegyetlen szavai, amik sokat elárulnak e tájról. A híres-hírhedt nyugat-írországi karsztvidék, a Burren sohasem adott könnyű megélhetést, pedig az újkőkör óta többnyire lakott vidék volt. Az itt élő ember a bronzkorban már igencsak beleszólt a tájat alakító természetes folyamatokba, alaposan átformálva a vidék jellegét. A nagyrészt kopár karsztvidék tengeri folytatása az Atlanti-óceánban található, elzárt világ, az Aran-szigetcsoport – ami, ha lehet, még szélsőségesebb körülményekkel fogad...

BITÓFA HÍJÁN...

Keserves az írek történelme. Az angolok révén megkapták mindazt, amit mi a tatároktól, törököktől és osztrákoktól: hosszú háborúkat, katasztrofális éhínségeket, a nemzeti vezető réteg kismizmizését, gyakran kivégzését. Persze ők sem túrték ezt az ír birka türelmével: időről időre szabadságharcok lángoltak fel...

Ezek egyike az 1641-es felkelés – rövid életű sikerrel. A királyt is lefejező Angol Köztársaság hamar friss erőre kapott, és a vaskezű Cromwell Olivér vezetésével 1649-től Írország megregulázására indult az új angol sereg.

Keserves az írek történelme. Az angolok révén megkapták mindazt, amit mi a tatároktól, törököktől és osztrákoktól: hosszú háborúkat, katasztrofális éhínségeket, a nemzeti vezető réteg kismizmizését, gyakran kivégzését.

◀ **A BURREN SZIKLÁS, KOPÁR DOMBjai**
A FÜVEL BORÍTOTT ÉS MÁIG MŰVELT, LEGELTETETT TÉRSZÍNEK FÖLÉ EMELKEDNEK. ÚGY LÁTSZIK, ITT ANNYI FÖLD MÉGIS CSAK AKAD, AHOVÁ EL LEHET TEMETNI A HOLTAKAT, ELLENTÉTBEN A NYITÓKÉP TELJESEN CSUPASZ KARRKÖVEZETÉVEL

A jól szervezett angol csapatok két év alatt fokozatosan visszahódították az Ír-szigetet, miközben könyörtelen mészárlásokkal és pusztítással büntették a legyőzötteket. Miután az írek által gyűlölt hadvezér visszatért Angliába, még két év gerillaháború következett, amit már Cromwell utódainak kellett megvívniuk. Az ilyen háborúk sajátossága, hogy a gerillák mindig kibújnak a reguláris hadsereg szorításából, így jobb híján a civil lakosságot kezdik sa nyargatni a megszállók, hogy végül földadják a rejtőzködő harcosokat.

Ebben az összefüggésben hangzott el az utód-hadvezér, Edmund Ludlow szájából a bevezető drámai idézet a Burren vidékével kapcsolatban. „*Sehol egy fa..., nem akad víz,... de még föld sincs...*” De miért nincs fa, víz és föld ezen a tájon, az egyébként gyakran „smaragdözdnek” nevezett szigeten?

Mielőtt ennek magyarázatát adnánk, a háború mérlegét azért megvonhatjuk: noha „nem volt akasztásra alkalmas fa” (igaz, ez a mondás csak a Burren vidékéről szól), a csatákban elesett húszezer ír katona mellett a civil áldozatok száma is több százezerre rúgott. Ezek az emberek részben a megtorlások, mások az éhínség, megint mások a kitörő pestisjárvány következtében pusztultak el, ötvenezer főt pedig kényszermunkára hurcoltak el az angolok. A sziget a háború előtti népességének ötödét veszítette el...

Az áldozatok részben a megtorlások, mások az éhínség, megint mások a kitörő pestisjárvány következtében pusztultak el, ötvenezer főt pedig kényszermunkára vittek az angolok. A sziget a háború előtti népességének ötödét veszítette el...

A katolikus földesurakat kivégezték, földjeiket elkobozták, hiszen a háborúhoz pénz kellett, a felvett hitelt pedig az ír katolikusoktól elvett földekkel törlesztette a protestáns Cromwell. A megmaradt katolikusoknak mindössze annyit üzent, hogy: „*Menjenek a pokolba, vagy Connachtba!*” (Connacht Írország nyugati része, melybe Burren és Aran is beletartozik, és így történt, hogy ezen a vidéken telepedtek le a régi ír [kelta] leszármazottak, máig itt beszélnek legtöbbször az ősi ír [gael] nyelvet, illetve a katolikus egyház hatása is itt a legerősebb.)

▲ **PANORÁMA A MULLAGHMORE-HEGYRŐL**
A KÖZÉPEN LÁTHATÓ KÖRKÖRÖS FORMÁK EGY ENYHÉN FELBOLTOZÓDÓ, DE MÁR RÉGEN LEPUSTULT KIEMELKEDÉSRŐL ÁRULKODNAK. TÁVOLABB A KARSZTVÍZSZINTBEN ELHELYEZKEDŐ TAVAK LÁTHATÓK

FÁTLAN ORSZÁG CSUPASZ TÁJA

Meglepő, de igaz: a zöld Írország Európa egyik legfátlanabb országa, területének mindössze 11%-át borítják erdők, és a nagyobb országok közül csupán Izland és Hollandia rendelkezik rosszabb mutatókkal e téren – előbbi természeti oknál fogva, utóbbi a kimagasló népsűrűsége miatt.

Írország esetében nem foghatjuk a természetre az erdők hiányát. Óceáni éghajlaton járunk: a nyár nem túl meleg, az enyhe tél miatt ritkák a fagyok és a hó, az év nagy részében pedig bőséges a csapadék – éppen ideális az erdők gyarodásához. A pollenvizsgálatok igazolták is, hogy Kr. e. 7-8000 évvel az Ír-sziget 80-90%-át vegyes lombos, illetve tűlevelű erdők borították. Az újkőkorszaki emberek ez idő tájt azonban elkezdték (ki)használni a tájat. Eleinte csak kisebb csoportokban és kezdetleges eszközökkel, később, a növénytermesztés és az állattartás miatt egyre

A pollenvizsgálatok igazolták is, hogy Kr. e. 7-8000 évvel az Ír-sziget 80-90%-át vegyes lombos, illetve tűlevelű erdők borították. Az újkőkorszaki emberek ez idő tájt azonban elkezdték (ki)használni a tájat.

EZT A FÁCSKÁT SIKERÜLT TALÁLNI A BURREN KARRKÖVEZETÉN. DE EZ AKASZTÁSRA CSAKUGYAN NEM ALKALMAS...

nagyobb lendülettel és mind jobb technikai felszereltséggel irtották az erdőt, ezért a bronzkorra (Kr. e. 3000 körül) mindenhol jelentősen csökkent az erdőállomány, de különösen a Burren karsztvidékén, ahol a mészkő miatt az irtások helyén a talaj sokkal gyorsabban pusztult. Elképzelhető, hogy az éghajlat hűvösebbé és csapadékosabbá válása is rásegített a gyors talajerózióra, de a fő tényező mégis az ember volt. A kopárrá vált vidéken ezek után jelentősen csökkent a népsűrűség, és csak a középkortól népesült be újra a terület.

A 19. század végére elérkezett a mélypont: mindössze 1%-ra csökkent az erdők aránya! Ezt követően azonban először lassan, majd a 20. század végétől egyre gyorsuló ütemben beindult az újratelepítés, s nem meglepő, hogy a mai erdők 60%-a 25 évesnél fiatalabb.

Ez azután Írország maradék erdeinek pusztulását is elhozta. A helyiek és az angol hódítók is egyre növekvő mértékben termelték ki az ír fát, ami kellett a hajó- és házépítéshez, ahogy a fokozódó ipari tevékenység is rengeteget felémésztett. A 19. század végére elérkezett a mélypont: mindössze 1%-ra csökkent az erdők aránya! Ezt követően azonban először lassan, majd a 20. század végétől egyre gyorsuló ütemben beindult az újratelepítés, s nem meglepő, hogy a mai erdők 60%-a mint 25 évesnél fiatalabb.

A Burren jelentős része azonban továbbra is kopár, köves, talaj nélküli táj. Ennek ellenére sovány földjeinek egy részét az elődökhöz hasonlóan ma is legeltetéssel hasznosítják. Mert Ludlow hadvezér idézetének második – sokkal ritkábban emlegetett – része így szól: „... *mindennek ellenére a marháik mégis kövérek, mivel a mészkövön megtelepedő 2-3 négyzetméteres fűcsomók íze édes és tápláló.*”

A KERÍTÉSEPÍTÉS
MINTHA SZENVEDÉLY LENNE ERREFELÉ.
A TELJESEN KOPÁR, SZIKLÁS
TERÜLETEKEN IS MINDENFELÉ OTT
CIKÁZNAK A KÖKERÍTÉSEK

Vannak olyan források is, melyeket a régiek nem ismerhettek, ezek ugyanis a tengerszint alatt, a Galway-öböl déli részén fakadnak: kialakulásuk annak köszönhető, hogy a jégkorszakok során a világtenger szintje jóval alacsonyabban helyezkedett el.

forrásként, süllyedő karsztvízszint esetén viszont nyelőként működnek.

A folyékony, iható víz ennek ellenére hiánycikk a Burrenen, így nem csoda, ha a kutakat és forrásokat mindig is szent helyként tisztelték. De vannak olyan források is, melyeket a régiek nem ismerhettek, ezek ugyanis a tengerszint alatt, a Galway-öböl déli részén fakadnak: kialakulásuk annak köszönhető,

hogy a jégkorszakok során a világtenger szintje jóval alacsonyabban helyezkedett el.

Közel 20 ezer évet visszalapozva az időben azt láthatnánk, hogy Írország nagy részét – így a Burrent is – több száz méter vastag jégtakaró borítja. A lassan mozgó jégtömeg alaposan megcsiszolta a mészkövet, a hegyek ezért ma felülről nézve óriási, megnyúlt bálnahátakra emlékeztetnek. Közelebbről szemügyre véve a hátakat, lépcsős alakzatokat látunk, ami a különböző keménységű mészkövek váltakozásával magyarázható. Mivel jégkorszakok többször ismétlődtek az elmúlt évszázadokban, a jég általi letarolás és a melegebb időszakokra jellemző karsztosodás többször váltotta egymást. Azokat a területeket, ahol a jég és a karszt összetett hatása érvényesül, glaciokarsztoknak nevezik, a Burren pedig az egyik legkiválóbb példája ennek a jelenségyüttesnek.

VÍZ, AMI NINCS?

A Burren mészköve igencsak repedezett, ezért a felszínére hulló csapadék gyorsan eltűnik a kőzet réseiben. Érthető módon vízfolyások sem alakultak ki rajta, csupán a peremi részeken, ahol homokkő és agyagkő alkotja a felszínt, de a közethatáron ezek a vizek is a mélybe távoznak a víznyelőkön keresztül.

A Burren nem túl magas, mindössze 345 méterig emelkedik, ezért a karsztvízszint – ami a közeli tengerhez igazodik – többnyire a felszínhez közel helyezkedik el. A széles, tágas mélyedésekben a tartósan csapadékos időjárás esetén a karsztvízszint a felszínre kerül, így akár több négyzetkilométeres tavak alakulnak ki – ezek a turlough-k. Valójában a Dinári-karsztvidékre jellemző poljék rokonai. A tavak alján elhelyezkedő repedések és „lyukak” működése kettős: emelkedő karsztvízszint esetén

DOMBORZATRAJZ

A JÉGCSISZOLTA DOMBOKBÓL NÉHOL NAGYON SZÉPEN RAJZOLÓDNAK KI A SZERKEZETI ELEMEK

ÁRADÁSNYOM

A TURLOUGH-K (HELYI KARSZTOS TAVAK) VÍZSZINTJE ELÉG JELENTŐS INGADOZÁST MUTAT. ÍGY IDŰNKÉNT A JELENLEG SZÁRAZON ÁLLÓ VÍZMÉRCE MAGASABB RÉSZEIT IS ELŐNTI A TÓ

TARKA GEOLÓGIAI FELÉPÍTÉS,

AMIT KORÁBBAN A JÉG, JELENLEG A TENGER ÉS MÁS PUSZTÍTÓ FOLYAMATOK ALAKÍTOTTAK/ALAKÍTANAK ERŐTELJESEN. A JÉGTAKARÓ LASSÚ MOZGÁSI IRÁNYAI MEGMAGYARÁZZÁK, HOGY MIKÉNT KERÜLHETETT GRÁNIT A MÉSZKŐBŐL FELÉPÜLŐ ARAN-SZIGETEKRE

KARRJÁRDA

AZ EGYKOR ELJEGESEDETT KARSZTFELSZÍNEK EGYIK LEGJELLEGZETESEBB FORMÁJA. A SZERKEZETI MOZGÁSOK TÖRTÉK, A JÉG CSISZOLTA, A KARSZTOS OLDÁS SZÉLESÍTETTE A REPEDÉSEKET

KÉTPÓLUSÚ GEOPARK

A geológiai és biológiai sokszínűséget látva nem csoda, hogy a mezőgazdálkodásra nem túl alkalmas, az ipari központoktól távol eső Burren területe ma nemzeti park – már 1991 óta. Annak ellenére, hogy a tervezéskor a természetvédelem mellett értelemszerűen a turizmus szempontjait is igyekeztek figyelembe venni, a helyiek nem estek hasra a fejlesztési ígéretektől. Fontosabbnak tartották a táj jelen képe és a hagyományos gazdálkodási formák megőrzését.

Ennek jegyében az 1990-es években komoly, alulról jövő mozgalom bontakozott ki egy a látogatóközpont felépítése ellen, ami a helyiek szerint rossz irányba befolyásolta volna a táj képét, és káros mértékű turizmust zúdított volna élőhelyükre. Törekvésüket siker koronázta, és a Burren megmaradt csendes, falusias, kopár vidéknek, ahol a mészki az úr.

Mivel az itteni látóvalók jelentős részben geológiai képződmények, csakúgy, mint a közeli Moher-sziklák látványos partja, ezért 2011-ben létrehozták a Burren és Moher Geoparkot.

Az 1990-es években komoly, alulról jövő mozgalom bontakozott ki a látogatóközpont felépítése ellen. Törekvésüket siker koronázta, és a Burren megmaradt csendes, falusias, kopár vidéknek...

A Burren visszafogottabb turizmusával ellentétben a Moher dübörög: néha szó szerint is, mikor viharos időben a sziklából leomlik egy-egy darab, de átvitt értelemben még inkább: a turistatömeg koncentráltan érkezik egy viszonylag kis helyre. Ne felejtjük el, hogy ez Írország legnépszerűbb természeti látóvalója, évi másfél millió látogatóval!

KARRTÉRKŐ-BURKOLAT

E területek egyik legszebb és legjellemzőbb képződménye a karrjárdá. Kialakulásához nem elég a jég és a karsztos oldás összjátéka, további feltételei, hogy a mészkorétegek nagyjából vízszintesen helyezkedjenek el, és a kőzet repedezettsége legyen minél szabályosabb, ha lehet, közel derékszögű.

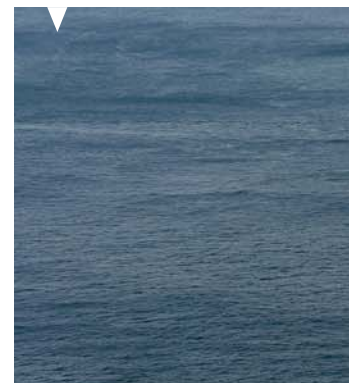
A Burren járdájának receptje a következő volt: végy egy 800 méter vastag, karbon időszerű tengerben lerakódott, 330 millió éves mészkoréteget, lehetőleg olyat, amelyben helyenként igen látványos korall- vagy kagylófosztiliák is találhatóak! Röpke 30 millió évvel később a kőzetet dolgoztasd át a Variszkuszi-hegységképződéssel, de óvatosan, hogy csak a szélét érje! Ez azért fontos, hogy a mészkorétegek csak enyhén gyűrődjenek meg, de azért kialakuljon bennük a megfelelő repedésrendszer. Pihentesd 300 millió évet, és ha mindent a recept szerint csináltál, kész is a mészki, ami úgy néz ki, mintha óriási macskaköveket raktál volna le, szép szabályosan, egymás mellé a földre!

A Burren teljes területének ötödét e jellegzetes felszín alkotja. A szabályosságot a kisebb oldásformák, a madáritatók, rovátkák teszik változatosabbá. A repedések szélesítésében, mélyítésében a bennük megbújó, apró talajfoltok is fontos szerepet játszottak, ezekben ugyanis a növények és az állatok jóvoltából szén-dioxid keletkezik, ami szén-savvá alakulva segíti az oldást.

A látszólag kopár táj biodiverzitása meglepően nagy – igen sokféle növény megél ezen a területen. Az ellentmondás oka, hogy az árnyékos, hűvös részeken a sarkvidéki virágok találnak menedéket, míg a meleg, száraz foltokon a mediterrán növények virítanak.

A MOHER-SZIKLÁK

AGYAG- ÉS HOMOKKÖRÉTEGEIT SZÜNTELLENÜL OSTROMOLJA AZ ATLANTI HULLÁMZÁS – ÉS A LÁTOGATÓSEREG. (FILMRAJONGÓK KEDVÉÉRT: A SZOROZAT EGYIK RÉSZÉBEN HARRY POTTER ÉS DUMBLEDORE IS FÖLKERESTE EZT A LÁTÁNYOS PARTSZAKASZT...)

A Burren teljes területének ötödét e jellegzetes felszín alkotja. A szabályosságot a kisebb oldásformák, a madáritatók, rovátkák teszik változatosabbá.

ARAN, A KERÍTÉS-NAGYHATALOM

A Moher-sziklától északra fekvő Doolin kikötőjéből indulnak a kishajók az Aran-szigetekre. Bár két komptársaság van, de mindkettőnél pontban ugyanakkor indulnak és érkeznek a hajók, ugyanannyiba kerül a jegy, és az utazósebesség is hasonló. Még a tengerészek szakálla is mindkettőn vörös, egyedül a járművek színe különbözik: az egyikben a piros, a másikban a kék uralkodik. Apa és fia cégei.

Nem egészen értem, hogy ez a sok ember miért hajózik át a szigetekre. Egy-két kőkori „várrom”, néhány kisebb település – ez minden, amit a leírások elárulnak. Útközben az egyik zátony főnyén pár fókát pillanthatunk meg, illetve az egyik sziget oldalában roncs tűnik föl: 47 éve itt szenvedett hajótörést a Plassy nevű kereskedőhajó, de ahelyett, hogy elszállították volna a roncstelepre, inkább meghagyták romantikus turistalátványosságnak.

Az Aran-szigeteken túl már csak az Atlanti-óceán van, így a szél még csöndes időben is erős, és a szélesen, laposan érkező hullámok békésen ringatják a hajót.

A legnagyobb szigeten, Inishmore-on kiszállva mindenki a kerékpár-kölcsönzőket rohanja meg. De aggodalomra semmi ok, mert több kölcsönző is van, és rengeteg a bérkerékpár. Az ügymenet ennél egyszerűbb nem is lehetne: az ember csak odaadja a pénzt, mire a szerelésből felnéző személyzet a fejével kifelé int, hogy ott áll a több tucat bicikli, bármelyiket lehet vinni – és már gurulhatunk is.

A néhány házból álló kikötői települést elhagyva végre megpillantjuk a szigetek igazi arcát: akasztásra (vagy másra) alkalmas fát, dús növényzetet itt se

SZÉLBEN EDZŐDVE
VÖRÖS SZAKÁLLÚ TENGERÉSZ
AZ ARAN-SZIGETEK FELÉ TARTÓ HAJÓN

Írorszában szinte mindenhol gyakoriak a kőkerítések, de itt egészen hihetetlen mennyiségben vannak jelen – a három sziget 46 km²-én összesen 1500 km kerítés húzódik.

IDEGEN TESTEK
RÓZSASZÍN GRÁNITGYAPJÚSZÁKOK
A SZÜRKE MÉSZKÖVÖN.
A GLECCSEREK CIPELTÉK EZEKET
INISHMORE SZIGETÉRE

látunk. Csak kerítést kerítés hátán, és az általuk közrefogott aprócska zöld, füves területeket. Írorszában szinte mindenhol gyakoriak a kőkerítések, de itt egészen hihetetlen mennyiségben vannak jelen – a három sziget 46 km²-én összesen 1500 km kerítés húzódik. Többségük habarcs nélkül készült, és egy-másfél méter magas. Legtöbbjük lazán, esetlegesen rakott kövekből áll, amiken átfúj a szél, de vannak szépen válogatott kövekből, majdnem hézagmentesre épített változatok is.

A kerítések anyaga természetesen a szigetet felépítő szürke mészkő, ám egyes helyeken váratlanul rózsaszín, gömbölyded gránittömbökre is bukkanhatunk. A kisebb gránitköveket beépítették a kerítésekbe, de akadnak autóméretűek is a felszínen. Mivel a szigeten sehol „nem terem” gránit, ezek a kövek csak a Galway-öböl túloldaláról kerülhettek ide. Ennek észszerű emberi oka nem lévén, a természet erőiben kereshetjük a választ: a jég által letarolt gránitos területről a gleccserbe fagyva utaztak idáig, így vándorköveknek, vagy az angol kifejezés alapján „tévelygő blokkoknak” nevezhetjük őket.

A kerítések némelyike még a kőkorszaki ember munkája, de a történelem során mindvégig rakták itt egymásra a köveket. A kerítésépítők legfontosabb célja az volt, hogy a köveket elpakolják a soványka földekről, lehetővé téve a gazdálkodást. A kövek elhordása után a talajt a tengerparton szedett moszatokkal „trágyázták”, hogy valamennyire megteremjen itt a krumpli. Emellett a füves részeken állatokat tartottak.

Manapság mindebből kevés látszik, és alig néhány kertben találni veteményt vagy háziállatot. Pedig a középkorban egy tucat monostor állt Inishmore-on, és 150 éve is még több mint háromezren laktak a szigeten. Napjainkra a népesség ennek csupán harmada. Így a templomok nagy része romokban hever, és a legtöbb kert egyszerűen gazdátlan; a sziget nagy része fallal körülvett semmi. Ki tudja, talán éppen ez az üresség vonz ide ennyi látogatót?...

A kerítések némelyike még a kőkorszaki ember munkája, de a történelem során mindvégig rakták itt egymásra a köveket. A kerítésépítők legfontosabb célja az volt, hogy a köveket elpakolják a soványka földekről, lehetővé téve a gazdálkodást.

◀ KERÍTÉS-PANORÁMA INISHMORE-ON
1 KM²-RE ÁTLAGOSAN
33 KM KERÍTÉS JUT.
KÖZTÜK PEDIG A KOPÁR KARRKÖVEZET
VAGY NÉHOL EGY KIS FŰ

A legizmosabb kerítést erődnek nevezik, ez a Dún Aonghasa, amit a bronzkorban, Kr. e.1000 körül kezdtek építeni. Később a sziget lakói több lépcsőben is bővítették az építményt. Az erőd falai néhol a 4 méteres vastagságot is elérik, viszonylag magasak (nagyraoszt a felújításnak köszönhetően), és táguló körökben, illetve ellipszisekben veszik körül a közepén elhelyezkedő füves teret. Az építés óta eltelt 3000 év azonban olyan változást is hozott, amire az építők aligha gondoltak. Az erőd akkor 1 km-re volt a tengertől, egy 100 méter magas domb tetején, így biztonságos, jó kilátóhelynek számított. Ám a hullámzás kitarító pusztítása révén a part folyamatosan hátrál, és mára az erőd déli része a vízbe hullott...

FÉREGLYUKNAK NEDVES PARTJÁN

A masszív, vastag mészkőrétegek nagyon enyhe lejtéssel futnak ki a tenger felé. A legalacsonyabbra szinte fölmásznak a hullámok, az eggyel magasabb felszínén pedig olyan kényelmesen sétálhatunk, akár egy tengerparti korzón. Most száraz a „korzó”, de omláshelyek jelzik, hogy a tenger olykor ezt is birtokba veszi. Ennek hatására időről időre szabályos téglatestblokkokra esik szét a kőzet. Már csak egy kiszögellés van hátra, mielőtt megpillantjuk a „Féreglyukat”. A modern fizika és a sci-fi irodalom révén népszerűvé vált kifejezés elméletileg egy olyan pontot jelöl, ami „a tér két távoli pontja (vagy akár két párhuzamos univerzum) között teremt térbeli kapcsolatot.”

Szóval, itt most belépünk valahová, és a következő pillanatban esetleg kipottyannak a Világegyetem egy távoli szegletében?! Nem erről van szó: a Féreglyuk (gael nyelven: Poll na bPeist) nem más, mint egy nagyjából 10 x 20 méteres, szabályos téglalap alakú, természetes medence, ami szinte lélegzik, ahogy a hullámzással szinkronban a víz szintje föl-le mozog benne. Kicsit magasabb tengerszint esetén a mészkövön felfutó hullámok felülről is belecsapnak, de egyébként a sziklák repedésein keresztül, alulról is összefügg a tengervízzel. Sójajtozásában akármeddig el lehet gyönyörködni. Sőt, apály, ill. nyugodt víz esetén akár fürödni is lehet benne...

A Féreglyuk (gael nyelven: Poll na bPeist) nem más, mint egy nagyjából 10 x 20 méteres, szabályos téglalap alakú, természetes medence, ami szinte lélegzik, ahogy a hullámzással szinkronban a víz szintje föl-le mozog benne.

IRÁNY ARAN!
EZEK A KISHAJÓK SZÁLLÍTJÁK
A TURISTÁKAT A KERÍTÉSEKBE
GAZDAG ARAN-SZIGETEKRE

FÖLGGÖMB VILÁGLÁTÓ A TRENDFM-EN
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR.
A RÁDIÓBAN VENDÉGÜNK A TÉMÁRÓL:
TELBISZ TAMÁS

TRENDFM 94.2
GAZDASÁGI RÁDIÓ CSOPORT

KORÁBBI MŰSORAINK MEGHALLGATHATÓK:
WWW.TRENDFM.HU

A FÉREGLYUK
TÉGLALAP ALAKÚ MEDENCÉJE LENYŰGŐZŐ
HATÁST KELT, ÉS A VASTAGPADOS
MÉSZKŐBŐL ÁLLÓ, PUSZTULÓ PART
ÖNMAGÁBAN IS POMPÁS LÁTVÁNY.
DE NEM ÁRT AZ ÓVATOSSÁG: ELŐFORDULT
MÁR, HOGY EGY VÁRATLANUL FÖLCSAPÓ
HULLÁM A MAGASABB „KORZÓSZINTRŐL”
SODORT BE VALAKIT A MEDENCÉBE...

TELBISZ TAMÁS
GEOGRÁFUS, AZ ELTE
TERMÉSZETFÖLDRAJZI
TANSZÉKÉNEK DOCENSE

A hullámverést szemlélve Szent Brendanra, a nagy „Navigátorra” gondolok. Ő az egyik leghíresebb ír szerzetes, aki a 6. században többek között itt, az Aran-szigeteken is alapított egy kolostort, de hírnevét igazán hétéves utazása alapozta meg. Elképzelem, amint bőrből készült, törekeny, favázás vitorlás csónakján nekivág a végtelen víznek szerzetestársával. A legendák homályából ma már nehéz kibogarászni, hogy pontosan merre járhatott, és hol találta meg az „Ígéret földjét”.

Az egyik népszerű elképzelés szerint észak felé indulva Izland és Grönland érintésével Amerikába is eljutott – megelőzve Kolumbuszt és a vikingeket! Merész gondolat, de Tim Severin még messzebbre ment, amikor 1978-ban megépítette az eredeti lélekvesztő hiteles másolatát (a környékbéli halászkok hagyományos csónakjai, valamint középkori leírások alapján), és néhány társával együtt megismételte Szent Brendan utazását.

Vajon ez bizonyíték-e a tényleges útvonalra? Nem tudom. De nincs is idő messzire kalandozni gondolataimban; az óramra pillantva rádöbbenek, hogy itt az ideje visszatekerni a kikötőbe, mert el kell érniünk az utolsó kompot, ha már a Féreglyukon keresztül nem tudunk visszajutni a szárazföldre.